

Tampereen Vähäjärven linnustoselvitys 2023

Pertti Koskimies

Diaarinro TRE:7500/02.04.01/2022

Kunta-Helmi -hanke: Iidesjärven ja Vähäjärven lintuvesikunnostuksien jatkot

Faunatican raportteja 67/2023

Päiväys: 4.10.2023

Kirjoittaja: Pertti Koskimies

Kannen kuva: Naurulokkiyhdykskunta pesälautalla Vähäjärvellä vuonna 2023 (© Pertti Koskimies)

Karttakuvat: © 2023 / Faunatica Oy

Pohjakartat ja ilmakuvat: © Maanmittauslaitos

Espoo 2023

Suosittellemme viittaamaan tähän raporttiin seuraavasti:

Koskimies, P. 2023: Tampereen Vähäjärven linnustaselvitys 2023. – Faunatican raportteja 67/2023. 13 s.

Sisällysluettelo

1.	JOHDANTO	3
	1.1. Vähäjärven ja sen pesimälinnuston yleispiirteet.....	3
	1.2. Vähäjärven linnuston suojelu	3
2.	LINNUSTOSELVITYKSEN TAVOITTEET JA MENETELMÄT.....	5
3.	TULOKSET.....	7
	3.1. Pesivä ja paikallinen vesilinnusto vuonna 2023.....	7
	3.2. Pesivät lokkilinnut vuonna 2023	7
	3.3. Vesilintujen ja naurulokin poikastuotto vuonna 2023.....	8
	3.4. Rantaluhtien pesimälinnut vuonna 2023	9
4.	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	11
	KIRJALLISUUS	12

1. Johdanto

Tampereen kaupunki on tilannut Härmälän Vähäjärven pesivän vesi-, ranta- ja lokkilinnuston sekä poikueiden selvityksen vuosille 2023 ja 2024 Faunatica Oy:ltä. Tässä raportissa esitetään vuoden 2023 havainnoinnin tulokset.

1.1. Vähäjärven ja sen pesimälinnuston yleispiirteet

Tampereen Härmälässä lähellä kaupungin keskustaa sijaitseva Vähäjärvi on rehevärantainen, noin 1,5 hehtaarin laajuinen pikkujärvi, jonka veden syvyys on suurimmillaankin vain 0,8 metriä. Järveä ympäröivät pääosaksi kapeat ja hyvin vetiset sara- ja osmankäämiluhdat, jotka vaihtuvat kapeahkon pajukon kautta ympäri järveä kiertäväksi, märeksi tai ainakin kosteaksi, lähimpänä järveä luhtaiseksikin nuoreksi tai keski-ikäiseksi lehtimetsäksi, jonka pääpuulaji on hieskoivu.

Vähäjärven vesi- ja rantalinnustosta on järjestelmällisiä tietoja 1990-luvulta lähtien (Rintamäki 2012). Järvellä tiedetään pesineen tai oleskelleen paikallisena vuoden 1995 jälkeen ainakin 13 vesilintulajia (mukaan lukien rantakanoista liejukana ja nokikana), ja aikaisemmin siellä pesi lisäksi mustakurkku-uikku. Vähäjärvellä on pesinyt myös iso yhdyskunta naurulokkeja vielä 1990-luvulla. Vesi- ja rantalintulajisto on kuitenkin 2000-luvun alun jälkeen yksipuolistunut ja parimäärätkin vakituisimmilla lajeilla eli sinisorsalla, tavilla ja telkällä pysyneet hyvin pieninä (Koskimies & Nieminen 2019). Myös naurulokit katosivat moneksi vuodeksi pesimälinnustosta kokonaan.

Osaltaan vesi- ja rantalintujen pienet laji- ja parimäärät selittyvät järven suppeudella, mutta aiemmin avoimempien rantaluhtien yksipuolistuminen ja pensoittuminen on varmasti entisestään heikentänyt lintujen elinoloja. Vaikka Vähäjärveä ympäröivät melko meluisat asuin- ja messukeskuksen alueet, järven vetiset ja tiheikköiset rannat ovat säilyneet rauhallisina vaikeakulkuisuutensa takia. Järven itäpäähän on rakennettu tarkkailulava, jolla ihmisiä piipahtaa silloin tällöin, mutta tällaisista lyhytaikaisista vierailuista ei vaikuta koituvan merkittävää häiriötä lintujen pesintä- eikä ruokailurauhalle.

1.2. Vähäjärven linnuston suojelu

Vähäjärvi rantoineen on Tampereen kaupungin omistuksessa. Vähäjärvi on suojeltu sekä maakunta- että yleiskaavassa, ja se on sisällytetty Tampereen kaupungin luonnonsuojeluohjelmassa yksityiseksi luonnonsuojelualueeksi perustettavien alueiden joukkoon.

Käyttökelpoisimpia ja tehokkaimpia keinoja Vähäjärven vesi- ja rantalinnuston monipuolistamiseksi ja kasvattamiseksi olisi rantapensaikkojen ja -puuston raivaus ja avointen luhtien laajentaminen sekä naurulokkiyhdykskunnan houkuttelemine takaisin järvelle. Mitä avoimempia ja rauhallisempia rannat olisivat, sitä paremmin avointa alaa suosivat vesi- ja rantalinnut järvellä viihtyisivät, koska tällöin ne huomaisivat petoeläimet

mahdollisimman kaukaa, eikä munia ja poikasia syöville varislinnuilla olisi tähyystyspaikkoja aivan pesien äärellä. Lisäksi järvellä ja sen ympäristössä olisi syytä pyydystää lintujen munia ja poikasia syöviä pikkupetoja ja lähimmät variksetkin tehokkaasti, sillä tutkimusten mukaan suuri osa lintujen pesätuhoista lintuvesillä johtuu petojen ja varislintujen saalistuksesta. Minkki- ja supikoirapyyntiä on Vähäjärvellä jo aloitettukin.

Mahdollisimman suuren naurulokkiyhdyskunnan palaaminen järvelle noin vuosikymmenen poissaolon jälkeen edistäisi vesilintujen pesintöjen onnistumista, sillä monet vesilintulajit hakeutuvat pesimään lokkiyhdyskuntiin, koska lokkijoukko häätää varislintuja ja muita petoja omiensa ja samalla lähellä pesivien vesilintujenkin pesien luota. Naurulokki kuuluu lintuvesien tärkeimpiin avainlajeihin, jonka elinolojen kohentuminen edesauttaa monien muidenkin lintulajin toimeentuloa. Lisäksi naurulokki on luokiteltu Suomessa taantumisensa vuoksi vaarantuneeksi lajiksi (Hyvärinen ym. 2019), joten sen suojeluun on muutenkin vankat perusteet.

Naurulokit hakevat suuren osan ravinnostaan viljelymailta, joilla maaperäeläimiä ja muuta ravintoa on maatalouden tehostamisen vuoksi aiempaa vähemmän. Toinen merkittävä syy lokkikantojen laskuun ja yhdyskuntien häviämiseen ovat minkin, supikoiran, varislintujen ja muiden linnunmunia ja -poikasia syövien petojen runsastuminen ja kantojen kasvu nimenomaan lintuvesillä ja muilla lintukeskittymillä. Vähäjärveltä lokit ovat todennäköisesti kadonneet myös siksi, että entinen pesimäpaikka, länsipään osmankäämiluhta, on pensoittunut pesimäkelvottomaksi (Rintamäki 2012, Koskimies & Nieminen 2019).

Tampereen kaupunki on aloittanut Vähäjärven lokkikannan elvyttämisen Kunta-Helmi-hankkeen yhteydessä talvella 2020–2021 rakentamalla järven keskelle ponttonien varassa kelluvan pesälautan (Tampereen kaupunki 2022). Puu- ja vanerirakenteinen lautta on kooltaan 2 m x 10 m, ja sen päälle on asetettu turvetta sekä kuivia järviruoko- ja rantakukkaversoja. Pieni joukko naurulokkeja asettuikin pesimään lautalle keväällä 2021 ja 2022 (Rintamäki 2021, 2022).

2. Linnustonselvityksen tavoitteet ja menetelmät

Selvityksen tavoitteena oli tutkia Vähäjärven ja sitä ympäröivän kapean luhtareunuksen pesimälinnustoa, naurulokkiyhdyksunnan kokoa sekä vesilintujen ja naurulokin poikastuottoa pesimäkaudella 2023. Lisäksi selvityksessä verrattiin vuoden 2023 vesilintujen parimääriä aiemmissä selvityksissä todettuihin määriin (Rintamäki 2012, Koskimies & Nieminen 2019, Rintamäki 2021, 2022). Lisäksi työssä pohditaan lyhyesti Vähäjärven linnuston suojeluarvoa, kelluvan pesälautan ja pienpetopyynnin merkitystä linnuston suojelulle sekä muita mahdollisia suojelukeinoja. Vähäjärven vesi- ja rantalinnuston parimääriä, poikastuottoa, pesimälinnuston suojeluarvoa sekä linnuston elinoloja kohentavia suojelukeinoja tarkastellaan yksityiskohtaisemmin vuonna 2024 tehtävän linnustonselvityksen jälkeen.

Linnuston paikalliseen suojeluarvoon vaikuttavat erityisesti lajit, jotka on luokiteltu koko Suomessa uhanalaisiksi ja silmälläpidettäviksi (Hyvärinen ym. 2019) tai alueellisesti uhanalaisiksi lajeiksi (Ympäristöministeriö 2021a, Lehtiniemi ym. 2021) tai jotka kuuluvat Euroopan Unionin lintudirektiivin liitteen I lajeihin (Ympäristöministeriö 2021b).

Myös sellaiset itäiset ja pohjoiset lajit, joiden EU:n alueen kokonaiskannasta huomattava osa pesii Suomessa, osoittavat alueen arvoa kansainvälisemmässä mittakaavassa. Ympäristöhallinto luokitteli 2020-luvun alkuun saakka Suomen vastuulajeiksi sellaiset lajit, joilla Suomen pesimäkanta oli vähintään noin 15 % Euroopan kokonaiskannasta, mutta ainakin toistaiseksi luokituksista on luovuttu, koska listaa ei ole päivitetty Suomen ja Euroopan uusimpien kannanarvioiden mukaisesti (Koskimies 2022). Pääosa luettelon aiemmista lajeista kuuluisi sille edelleenkin. Paikallista suojeluarvoa nostavat myös elinympäristönsä valinnassa vaateliaat ja muista syistä koko Suomessa harvinaisina ja vähälukuisina esiintyvät lajit sekä voimakkaasti taantuvat mutta vielä melko yleiset lintulajit (esim. Väisänen ym. 1998, Valkama ym. 2011, Koskimies 2022). Näistä lajeista jotkin on luokiteltu uhanalaisiksi edellisissä luokituksissa vuosina 2010 ja 2015 (Hyvärinen ym. 2019).

Vähäjärven vesi- ja lokkilinnut sekä luhtarantojen rantalinnut laskettiin pesimäkaudella 2023 neljän maastokäynnin aikana kiertämällä järvi rantoja myöten ja kiikaroimalla vesialue huolella läpi joka suunnasta. Havainnot ja lintujen käyttäytyminen merkittiin kartoille. Laskennassa noudatettiin valtakunnallisen vesilintujen kiertolaskennan ja maalintujen kartoituslaskennan vakiomenetelmiä, joiden mukaisesti myös pari- ja reviiimäärät tulkittiin (Koskimies & Väisänen 1988, 1991, Koskimies 1994). Laskennat tehtiin suotuisalla säällä, ja Vähäjärvi on niin pieni ja sen rantaluhat niin kapeita, että tuloksia voidaan pitää luotettavina (Koskimies 2009, 2018). Lisäksi kesä- ja heinäkuun alussa kiikaroitiin ympäri järveä mahdollisia vesilintujen ja naurulokkien poikasia.

Laskennat teki FL Pertti Koskimies seuraavina ajankohtina (suluissa pilvisuus, tuuli ja lämpötila):

5.5.2023 klo 6.10–7.05 (0/10, 1–3 m/s NW, -2 °C)

19.5.2023 klo 6.00–6.50 (0/10, 0 m/s, +3 °C)

9.6.2023 klo 11.40–12.40 (0/10, 1–3 m/s N, +11 °C)

6.7.2023 klo 12.30–13.15 (10/10, 0–2 m/s S, +19 °C).

Taulukko 1. Vesilintujen pesivien tai ainakin paikallisiksi tulkittujen parien, naurulokkiparien ja rantakanojen reviirien määrät Vähäjärvellä vuosina 1995–2012 (Rintamäki 2012), 2016 ja 2019 (Koskimies & Nieminen 2019), 2021–2022 (Rintamäki 2021, 2022) ja 2023 (tämä selvitys). Vuosina 2021 ja 2022 seuranta keskittyi naurulokkeihin ja vesilinnut laskettiin iltapäivällä ja vain kertaalleen toukokuun puolivälissä, joten joitakin lajeja ja pareja jäi huomaamatta todennäköisemmin kuin muina vuosina. Vuoden 1997 naurulokkikannan arvio on 800–900 paria (taulukossa minimiarvio). EN = Suomessa vuoden 2019 luokituksessa erittäin uhanalainen ja VU = vaarantunut laji, D1 = EU:n lintudirektiivin liitteen I laji ja v = Suomen kansainvälinen vastuulaji. Rivit 'Yhteensä' ja 'Lajeja' tarkoittavat vesilintujen ja rantakanojen yhteismääriä (naurulokki ei mukana).

Laji	Suojelu- peruste	1995	1996	1997	2012	2016	2019	2021	2022	2023
Laulujoutsen	D1, v	0	0	0	0	1	1	1	0	1
Haapana	VU, v	0	?	0	0	0	1	1	0	1
Sinisorsa		2	?	9	2	1	3	4	0	1
Tavi	v	1	1	0	3	2	1	4	3	3
Heinätavi	VU	0	?	1	0	0	0	0	0	0
Lapasorsa		2	?	0	0	0	0	0	0	0
Punasotka	EN	2	?	3	1	0	0	0	0	0
Tukkasotka	EN, v	1	1	1	0	0	0	0	0	0
Telkkä	v	1	?	3	3	2	2	0	0	1
Isokoskelo	NT, v	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Silkkiuikku	NT	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Liejukana	VU	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Nokikana	EN	1	?	3	0	2	0	0	0	0
Naurulokki	VU	300	300	800	40	4	0	10	16	16
Yhteensä		10	≥3	20	9	8	8	≥12	≥3	9
Vesilintulajeja		7	≥3	6	4	5	5	≥4	≥1	7

3. Tulokset

3.1. Pesivä ja paikallinen vesilinnusto vuonna 2023

Vähäjärvellä ja sitä reunustavalla avoluhdalla havaittiin pesimäkaudella 2023 yhteensä 11 huomionarvoista vesi- ja rantalintulajia, joiden yhteenlaskettu pari- ja reviirimäärä oli 29 (taulukko 1). Vesilinnuista pesiviksi tulkittiin käyttäytymisen perusteella kolme paria taveja sekä yksi pari haapanoita, sinisorsia ja telkkiä.

Lisäksi paikallisina vesilintuina havaittiin 5.5. tukkasotkia neljä ja 19.5. kaksi koirasta sekä 5.5. isokoskeloita pari, mutta nämä yksilöt eivät todennäköisesti pesineet järvellä. Tukkasotkalla pesiväksi tulkitseminen edellyttää naaraan havaitsemista, mutta yhdelläkään neljästä käyntikerrasta (5.5.–6.7.) naarasta tai poikasia ei todettu. Isokoskeloparin oleskelu paikalla lajille ominaiseen laskenta-aikaan toukokuun alussa voisi viitata pesintään, mikä saattaa olla mahdollistakin jossain lähistön isossa pöntössä tai palokärjen kolossa, mutta pesintä ei vaikuta ainakaan onnistuneen, koska myöhemmillä käyntikerroilla naarasta tai poikasia ei havaittu. Joka tapauksessa parin oleskelun perusteella isokoskelokin voidaan lukea paikalliseen lajistoon. Sama koskee laulujoutsenta, joka oleskeli järvellä paikallisena 6.7. mutta ei aiemmin. Kyseinen yksilö oli pesimätön, ehkä yksinäinen ja jopa ei-sukukypsä lintu, eikä kyse ainakaan ollut reviiriään puolustavasta parista, koska joutsenia ei havaittu lainkaan kolmella aiemmalla käynnillä (5.5.–9.6.).

3.2. Pesivät lokkilinnut vuonna 2023

Pesälautalla hautoi ensimmäisellä käyntikerralla 5.5. naurulokkeja 14 emoa, ja muita aikuisia yksilöitä näkyi 19 (yhteensä 33 yksilöä). Toisella tarkastuskäynnillä 19.5. lautalla hautoi 15 emoa, ja lisäksi yksi emo hautoi vesirajan mättäällä järven etelärannalla (taulukko 1). Vähäjärven pesimäkanta oli tämän perusteella 16 paria. Kolmannella käynnillä 9.6. järvellä näkyi yhteensä 18 naurulokkia, joista neljä makasi lautalla hautomassa tai suojaamassa untuvikkoja. Näkyvillä oli yhteensä 10 poikasta, joista pienimmät olivat alle viikon ikäisiä ja suurimmat noin kaksiviikkoisia eli puolikasvuaisia. Viimeisellä käynnillä 6.7. paikalla oli ainoastaan kaksi aikuista naurulokkia, jotka tulivat jostain, räähkyivät hetken lennellessään järven yllä ja poistuivat saman tien.

Kalalokkeja ui 5.5. yksi pari pesälautan vieressä, mutta 19.5., 9.6. ja 6.7. niitä ei enää nähty. Kyse lienee pesimättömästä mutta pesälautasta mahdollisena pesäpaikkana todennäköisesti kiinnostuneesta parista. Täysin pois ei voi sulkea vaihtoehtoa, että kalalokit olisivat munineet lautalle, mutta pesintä olisi tuhoutunut alkuunsa. Kalatiirapari oleskeli pesälautalla 5.5. mutta sekään ei todennäköisesti alkanut pesiä, eikä lajia myöhemmin havaittu kuin yksi saalisteleva yksilö 6.7. muualta tulleena ruokavieraana.

3.3. Vesilintujen ja naurulokin poikastuotto vuonna 2023

Kolmas (9.6.) ja neljäs (6.7.) käyntikerta ajoitettiin niin, että niin varhain kuin myöhemminkin pesivillä vesilinnuilla ja naurulokeilla olisi eri-ikäisiä poikasia pesimätuloksen selvittämiseksi. Yhtään vesilinnun poikasta ei järvellä havaittu, mikä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö useampi pari olisi yrittänyt pesiä. Suuri osa ja monilla paikoilla huomattava enemmistö lintujen pesinnöistä tuhoutuu jo muna- tai untuvikkovaiheessa. Lisäksi joku puolisuikeltajasorsan (Vähäjärvellä 2023 haapana, sinisorsa ja tavi) poikue voi piilotella maastokäynnin aikana niin visusti luhtakasvustojen suojuissa, että se saattaa jäädä huomaamatta. Mutta ainakaan useita poikueita ei järvellä ole voinut olla kesällä 2023, joten pesivien parien määrään suhteutettuna vesilintujen pesimätulos oli varmuudella hyvin alhainen.

Naurulokin untuvikot alkavat liikkua pesän ulkopuolella vartuttuaan kymmenen vuorokauden ikäisiksi, ja poikaset oppivat lentämään 26–28 vuorokauden iässä. Emot ruokkivat poikasia 35–45 vuorokautta pesäpaikalla tai sen välittömässä läheisyydessä (Koskimies 2022). Teoriassa 9.6. havaitut suurimmat eli noin puolikasvuiset poikaset olisivat saattaneet juuri ja juuri ehtiä poistua Vähäjärveltä ennen seuraavaa käyntiä 6.7., mutta tämä on hyvin epätodennäköistä. Käytännössä varmalta vaikuttaa, että kaikkien Vähäjärvellä vuonna 2023 pesintää yrittäneiden naurulokkiparien pesinnät tuhoutuivat, eikä yhtään poikasta kehittynyt lentokykyisiksi.

Sytä vesilintujen ja naurulokkien todennäköisesti täydellisiin epäonnistumisiin pesinnöissään voidaan vain arvailla. Todennäköisesti ainakin osan munista ja poikasista veivät nisäkäspedot ja varislinnut. Naurulokkien poikasia saattoi kuitenkin kuolla myös siksi, että pesälautta ei ole rakenteeltaan optimaalinen lokkilinnuille. Jo pienetkin untuvikot saattavat tipahtaa laidan yli veteen etenkin silloin, kun emot säntäävät pesästä pakoon, mikäli varis tai korppi, kana- tai varpushaukka tai jokin muu peto säikäyttää ne äkisti. Vartuttuaan noin 10-päiväisiksi untuvikot alkavat itsekin paeta veteen tällaisissa tilanteissa. Lautan lautalaidat ovat niin korkeat, että pienimmät untuvikot eivät pysty kiipeämään lautalle takaisin. Lokkiemot myös nokkivat ja tönivät kauemmas ympäri lauttaa uivia, paluureittä etsiviä ja oman pesänsä likellä uivia pieniä toisen parin poikasia, mikä havaittiin Vähäjärvelläkin 9.6. Kun pienet poikaset eivät pysty kiipeämään takaisin pesälle ja emonsa suojiin, ne väistämättä kylmettyvät kelluessaan järvellä, ja petojenkin on helpompi napata niitä kauempana vedestä, kun kaikki emot eivät ole lentelemässä yläpuolella toisin kuin pesälautan päällä.

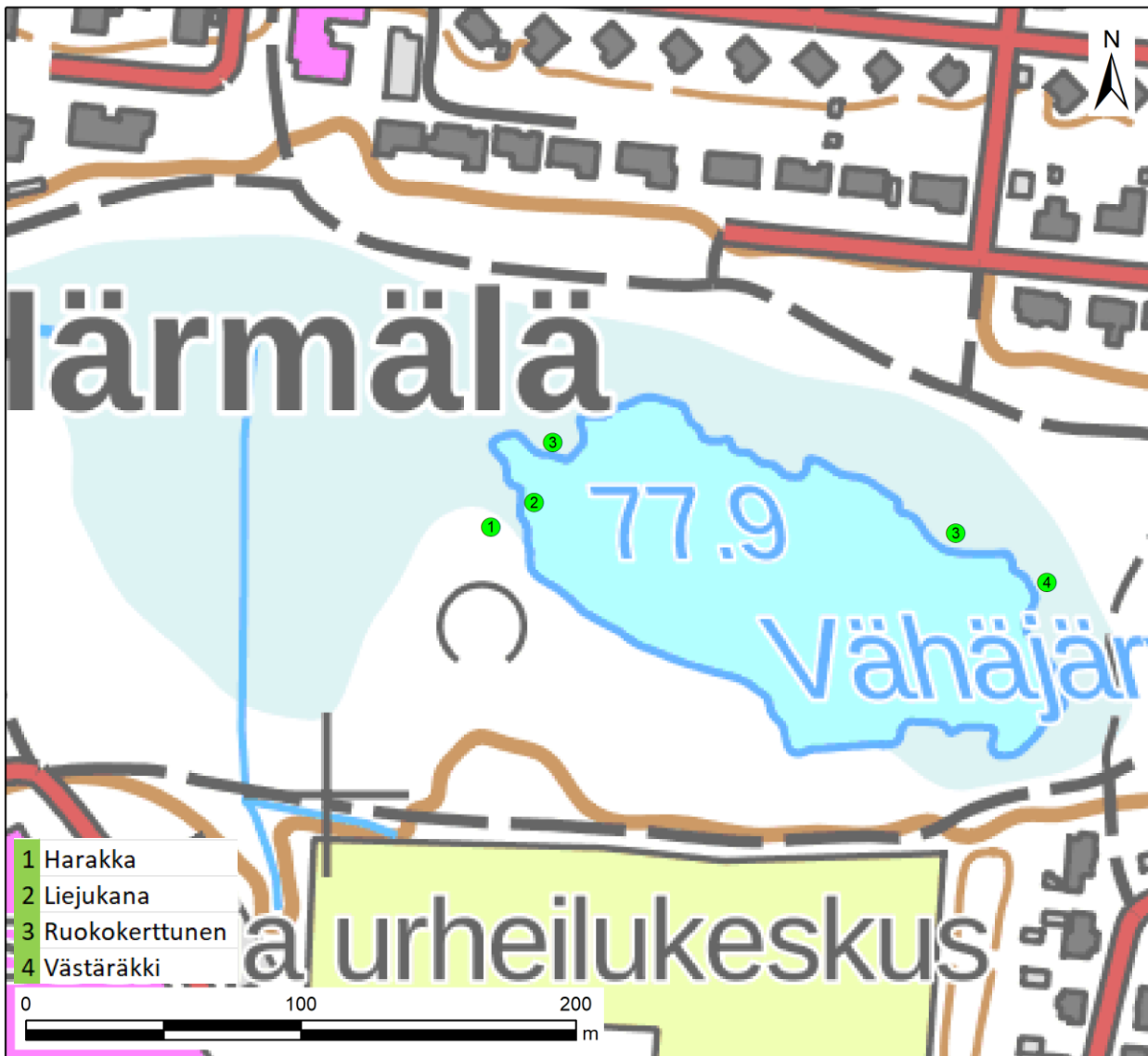
Rintamäki (2022) arveli, että syynä 16 naurulokkiparin pesintöjen täydelliseen epäonnistumiseen vuonna 2022 oli pesälauttaa kelluttaneiden ”ponttonien puuttuminen”, jolloin lautan yläpinta oli lähempänä vedenpintaa kuin pesimäkaudella 2021. Ponttonit eivät kuitenkaan kadonneet mihinkään, vaan puu- ja vaneriosien vettyminen ja lautalla kasvavien kasvustojen tuuhettuminen nostivat lautaa painoa niin paljon, että se painui alemmas (Tampereen kaupunki 2022).

Rintamäki (2022) arveli myös, että vuonna 2022 pesintöjen tuhoutumiseen johti se, että nisäkäspedot olisivat päässeet pesälautalle sen mataluuden vuoksi toisin kuin 2021. Minkit luultavasti pystyvät kipuamaan lautalle myös siinä tilanteessa missä se oli 2021, ja joka tapauksessa sille pääsevät munia ja poikasia syövät lintupedot ja varislinnut. Koska

naurulokin poikaset lähtevät pesäpaikoilta uimaan normaalistikin ennen lentokykyisyyttä, paljon olennaisempaa pesintöjen onnistumiselle on, että poikaset pystyvät nousemaan lautalle takaisin kuin että sitä korottamalla yritettäisiin estää nisäkäspetojen kiipeäminen.

3.4. Rantaluhtien pesimälinnut vuonna 2023

Selvityksessä otettiin huomioon vain Vähäjärveä ympäröivien kapeiden sara- ja osmankäämiluhtien pesimälinnusto. Luhtavöiden pienialaisuudesta johtuen luhdilla ja niiden yksittäisissä pensaissa havaittiin pesivänä vain neljä lajia: kaksi paria ruokokerttusia sekä yksi pari liejukanoja, harakoita ja västäräkkejä (taulukko 2, kuva 1). Niistä liejukana on luokiteltu Suomessa vaarantuneeksi ja muut kolme lajia silmälläpidettäviksi.

Kuva 1. Rantaluhtien pesimälinnut vuonna 2023.

Taulukko 2. Rantalintulajien reviirimäärät Vähäjärven luhtarannoilla pesimäkaudella 2019 (Koskimies & Nieminen 2019) ja 2023. VU = vaarantunut ja NT = silmälläpidettävä laji (Hyvärinen ym. 2019).

Laji	Suojeluperuste	2019	2023
Harakka	NT	0	1
Pajusirkku	VU	3	0
Ruokokerttunen	NT	0	2
Västäräkki	NT	1	1
Yhteensä		4	4

4. Johtopäätökset

Vähäjärven pesimälinnuston sekä vesilintujen ja naurulokin poikastuoton seuranta jatkuu vuonna 2024, minkä jälkeen järven linnuston kehityksestä, nykytilasta ja suojelukeinoista laaditaan yksityiskohtaisempi yhteenveto. Vuoden 2023 ja aiempien vuosien selvitysten perusteella on kuitenkin jo nyt pääteltävissä, että Vähäjärven vesi- ja rantalinnustossa on yksipuolistuneesta lajistosta huolimatta säilynyt järven kokoon suhteutettuna kohtalaisen monta lintulajia, joista pääosa kuuluu Suomessa uhanalaisiin tai silmälläpidettäviin lajeihin (taulukko 1 ja 2). Kaikilla lajeilla parimäärät ovat kuitenkin pieniä, ja vesilintujen ja naurulokin pesinnät epäonnistuvat edelleenkin täysin.

Vähäjärvi on päätetty suojella luonnonsuojelualueena, ja siitä on pienuudesta huolimatta reheväkasvuisuutensa ja rauhallisen ja suojaisan sijaintinsa ansiosta kehitettävissä nykyistä antoisampi pesimäalue monille vesi- ja rantalintulajeille aktiivisin hoitotoimin. Niistä tärkeimpiin kuuluu rantapuuston ja pensaikon raivaaminen ympäri järveä avoimuuden lisäämiseksi ja erityisesti länsipään luhdan leventämiseksi, sillä tämä alue on otollisin luonnonmukainen pesäpaikka naurulokeille, laulujoutsenelle, noki- ja liejukanalle ja sotkille. Se on levein ja suojaisin lepäily- ja ruokailupaikka sorsapoikueille. Kaivamalla pikku allikoita ja poukamia järven eri puolille on mahdollista kasvattaa rantaviivan pituutta, mikä kasvattaa vesihyönteisille ja -kasveille suotuisaa pinta-alaa järvellä. Ihmisten liikkumista rannoilla on syytä rajoittaa nykyiselle itäpään lavalle.

Naurulokkien määrää voi kasvattaa rakentamalla nykyisen lautan viereen ainakin toinen samankokoinen lautta, jolloin pesimään mahtuu useampi lokkipari. Poikastuottoa voi parantaa kiinnittämällä jollekin lautan sivulle veteen laskeutuvan jäykän kumimaton, jota pitkin lautalta ennen aikojaan tippuneet tai paenneet untuvikot ja suuremmatkin poikaset pääsevät kiipeämään takaisin pesään ja emojensa hoiviin. Lisäksi järven ympäristössä olisi pyydystettävä tehokkaasti minkkejä, supikoiria ja rantametsässä pesiviä variksia, mistä koituisi hyötyä kaikille järven lintulajeille muna- ja poikastappioiden pienetessä. Näitä ja muita mahdollisia Vähäjärven linnuston tehokkaimpia suojelukeinoja pohditaan tarkemmin vuoden 2024 linnustonselvityksen raportissa.

Kirjallisuus

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 263–312.
- Koskimies, P. 1994: Linnuston seuranta ympäristöhallinnon hankkeissa. Ohjeet alueelliseen seurantaan. – Vesi- ja ympäristöhallituksen julkaisuja B18: 1–81.
- Koskimies, P. 2009: Kuinka luotettavia lintulaskennat ovat? – Pesimälajien havaittavuudesta lintuvesillä ja -soilla. – *Ornis Karelica* 33: 36–43.
- Koskimies, P. 2018: Lintulajien havaittavuus pesimäaikaisissa kartoituksissa – Kosteikkolajit. – Linnutus vuosikirja 2017: 170–176.
- Koskimies, P. 2022: Suomen linnut. Suuri lintukirja. 2. uudistettu painos. – Readme.fi. 744 s.
- Koskimies, P. & Nieminen, M. 2019: Tampereen Vähäjärven linnusto- ja viitasammakkoselvitys vuonna 2019. – *Faunatican raportteja* 66/2019. 23 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: Linnuston seurannan havainnointiohjeet (2. painos). – Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1991: Monitoring Bird Populations. A Manual of Methods Applied in Finland. – Zoological Museum, Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki, Helsinki. 144 s.
- Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019: Linnut. – Teoksessa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 263–312.
- Lehtiniemi, T., Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Rajasärkkä, A., Sirkiä, P., Tiainen, J., Below, A., Lindén, A., Pessa, J. & Valkama, J. 2021: Lintujen alueellinen uhanalaisuus 2021. – Linnutus vuosikirja 2020: 144–149.
- Rintamäki, P. 2012: Tampereen Vähäjärven ranta- ja vesilinnusto sekä viitasammakot v. 2012. – Tampereen kaupunki & Pirkanmaan lintutieteellinen yhdistys (julkaisematon raportti). 5 s.
- Rintamäki, P. 2021: Tampereen Vähäjärven tekolautan naurulokkien pesintäseuranta 2021. – Tampereen kaupunki. 3 s.
- Rintamäki, P. 2022: Tampereen Vähäjärven tekolautan naurulokkien pesintäseuranta 2022. – Tampereen kaupunki. 2 s.
- Suomen ympäristökeskus 2021: Lajien alueellinen uhanalaisuus 2020. – https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/lajit/uhanalaiset_lajit/Suomen_lajien_Punainen_lista_2019/Alueellinen_uhanalaisuusarviointi_2020
- Tampereen kaupunki 2022: Kelluvat pesälautat Tampereen kaupungin lintuvesillä. – Kunta-Helmi hanke,

loppuraportti. 15 s.

Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011: Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> (viitattu 21.10.2019).

Väisänen, R. A., Lammi, E. & Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otava, Helsinki. 564 s.

Ympäristöministeriö 2021: EU:n luonto- ja lintudirektiivit. – Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/eu-n-luonto-ja-lintudirektiivit>.

Faunatica

Tuntosarvet aitoon luontoon

Kutojantie 6-8

02630 Espoo

<http://www.faunatica.fi/>